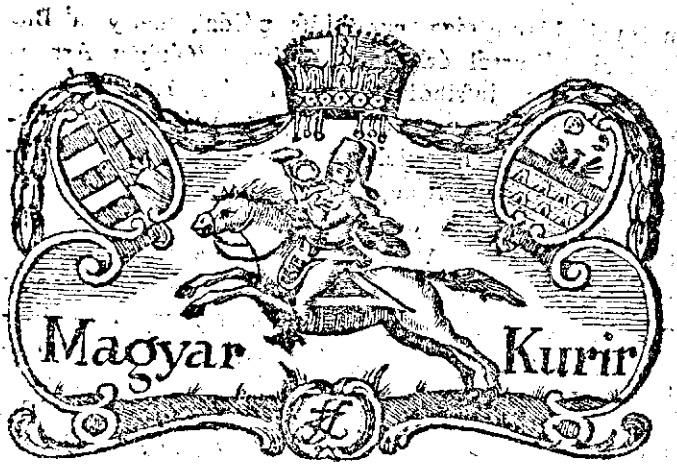

A' ROMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Indúlt BÉTSBŐL *Szerédán* 30. *Aprilisben.* 1788.

Tábori 's más Tudósitások.

A' F. Tsászár, minek-utánna a' széleket és az egész Tábort fel-járván, mindeneket maga szemeivel meg-tekintett vólna, a' maga szállását a' Zemlini Tábornak közelebb lévő szomszédjába a' Zemlini külső Városba helyheztette; hól a' Fő Hertzeggel edgyütt egészséges friss állapotban vagynak. — Jóbb ha az Elöljárókat inkább szeretik az alattok valók, mintsem féljenek azoktól. Ezen igazság ellen mennél nagyobban hibáznak a' Török Elöljárók, annál nagyobb veszedelemben forognak. *Verova.*

melynek bizonysága ezen kiſs példa; melly a' Bukóvinai Tábortól érkezett Bétsbe. Kétſzáz Arnautták; kik egy Jaſsiból Kotzimba titkos Leveleket vivö Agát kiſirnek vala, a' magok-Agáſokat meg-kötözék, minden Levelekkel edgyütt a' közelebb-lévö F. Tsáſzári hadi-népnek, ezen hónapnak 4-dikén által adák; magok pedig minyájon Tsáſzári ſzólgálatot vállalának. Azokban a' Levelekben, mellyel ezen Agánál valának, arról tudóſitja vala a' Diván a' Kotzimi Baſsát, hogy ha csak 14-napokig óltalmazhatná még a' Várat, az alatt bizonyoſon 20 ezerböl álló ſegitö Serge érkeznék. Eppen jókor került kézhez ezen Levél; mert már a' Muſzka Tábornak edgyik réſze 15-dikén *Szoltikovs* vezérsége alatt, a' máſodik réſze pedig 20-dikban a' F. Tsáſzári Táborral öſzve-kaptsoltatott; melly 25-ezer Muſzka föböl álla; de mig ezek öſzve-kaptsoltattanak vólna-is, már 14-dikben kotzogattak a' Kotzimi kapukon; és rövid nap alatt meg-tudjuk: mit feleltek belölröl. A' Móldovai Paraſztok magok hordják minden nap a' Török kémeket fogva Tsernovitzba. Midön a' Tudóſitó ezen Levelet itá, 50 ſogoly Törökök valának utba Lemberg-felé. — Hertzeg *Kóburg* pedig, a' Bukovinai fö igazgató Vezér a' maga ſzállását *Szatagurába* tette által. Az edgyesült Muſzka Seregböl 4000 fö; kik egy néhány napokkal elöbb a' mi Táborunkhoz érkeztenek vala, 10-dikben leg-ottan *Botuſán*-felé indittatának, hól az Obeſter *Fábri* alatt lévö *Erdödi* Húſzárjaival öſzve ragaſztatván, egyeneſsen *Jaſsi*-felé indittatának. A' Budai Tudóſitáſokból tudjúk, hogy itt a' múlt Vasárnáp elött való Vasárnapon és hetfön 12-ezer gyalog és lovas Tsáſzári Nép olly ſiettséggel méne kereſz-

reſztül a' Táborhoz, hogy még tsak meg-ſem állattanak. Ugyan azon héten 80 Bombikkal és ágyúkkal meg-terheltetett hajók, és 2 Kompánia Pattantyuſok nagy ſiettséggel hajókáznak vala a' Dunán le-felé; kiknek olly parantsolatjok vala, hogy a' midön veſzedelem nélkül lehet éjtſzaka-is mennyenek. — Ugy fú a' ſzél, hogy 160-ezer vállogatott főből álló Török Tábor, hogy maga a' Nagy-Vezér-is nem meſzſze vólnának; kik a' Szultántól, a' *Mahumed*' Helytartójától és a' Diványtól hoznak magokkal egy bé-petsételt titkos Levelet-is; mellyet a' Nagy Vezér tsak akkor nyittaná-fel, midön az Ellenség' határ-ſzélein meg-állanak, és ekkor egéſz tzérémóniával, előbb a' Táborral jövő fő Pap által, Nagy-Vezérnek jelen-létében, az-után pedig minden Sergek' különös Tábori Papjok által az egéſz Sereg előtt olvaſtatnék-fel. Mi légyen ezen bé-zárt Levélben, azt ezután tudjúk-meg, ha fel-olvaſsák; kéttségkivül a' *Mahumed*' vakitó buzgolkodáſi, mellyek-ſzerént a' Nép az ellenség ellen fel-gerjeſztetik. Ezeket a' Vendégeket nagy kéſzületü 3 teritett aſztalokhoz várják, hól, már a' Galuskák mind réz-fazakokban vagynak a' konyhán; mint fog megesni a' Vendégség? ezt most a' nagy kéſzületek tsak képzeltetik; de rövid időn meg-is fogják mutatni. — A' *Mahumed* követöi már ſem hiſzik, hogy ha ők nap fel-jötelekor 3-ſzor Mekka-felé vágnak kardjokkal, egy kard is vitézebbül fogna, mint az övék; azonban a' mi Húſzáraink már egy néhányſzor meg-mutatták, hogy a' Magyar kard mind napkeletre 's mind éſzakra jóbban fog, mint az övék; azonban. — A' Török alatt lévő Görögök egyenlő ſzivel a' Muſzka és a' mi Udvarunk mellett vagynak

hik a' Törököknek nem kis félelmet okoznak; minthogy ez-is rajtok rendetlen Pogányi kegyetlenséggel uralkodik. Már csak a' Boszniákok 12 ezeren mondatnak a' F. Tsászári óltalom alá jötteknek lenni; melyből a' Nagy-Vezér ugy itélvén, hogy ez mind az ö Papjaiknak alattomban való ösztönezéseikből esnék, parancsolatot adott, hogy a' Görög Püspököt ölnék-meg és a' Papokat mind fogságra hordván, azoknak Neveiket egy fazékból szedjék-ki, és minden 10-diknek a' Püspökkel együtt vegyék fejéket. Ezt egy közönséges Német Levélből ugy olvassuk, mint már meg-esett dólgot, mely az érzékeny szíveket nem lehet hogy meg-ne irtoztattassa. — Azt irják a' Német Levelekben szerte szélyel, hogy midön a' múlt hónapnak 7-dikén a' Boszniai tsatából a' *Vurmzer* Huszárjai szerentsésen vissza-tértenek, azok, mint a' marhát bontzoló Mészárosok mindenik fülig vólt véres. — Minthogy ezen Háborunak leg-elsö és leg-nagyobb tüzi kove a' Konstántzinápolyi Anglus Követ *Ainsley* Ur vala (a' mint irják) ki a' Diványt azzal biztatá, hogy a' Frantzia fulin fellyül ados; a' Tsász[illegible]nak Belgiumban vólna dólga, a' Muszkának ped[illegible]nts *Siklussa*, — mégis már most az Anglus hajós-fergek légyenek a' Muszkának óltalmúl — azonban Angliába hajós legényeket a' Muszka hajókra fogadni keményen megtiltatott — ezek az egymással ellenkező hirek ujj szeget ütöttek a' Politikusok fejében. A' Divány ugyan maga meg-esméri, hogy a' háboruval hirtelenkedett; de arra magát kénteleníttetnek lenni tartotta. — Kezdettek már némely Frantzia Levelek a' Békességről-is irni; de ezek az irók nem láthattyák olly jól mint mi, hogy a' Békességnek 25 fonos

punk-

punktumait még most kezdették leg-nagyobb mértékben ki-mozgatni a' Bétsi Vár' Sántzaiból, és hordják keményen le-felé a' *Mahumed* Vendégeinek mennél jóbb moddal lehető el-fogadásokra. — A' Skutari Bassáról valahány Levelet olvasunk, annyi-féle képpen tudósittatúnk; azért erröl most bizonyost nem irhatúnk. — A' Keresztyéneknek azon emberségét, melyszerént a' Török foglyokkal irgalmason bánnak, mikor hallják a' Törökök, egy *Lembergi* tudósitás szerént, nevetik és tsúfolják: ellenkezöleg bánnak a' mi foglyainkal, mint azon Hadnagy *Quertemondal* kit el-fogtanak vala; ugy iratik, hogy ezt ló-farkra kötözvén, borzasztó kegyetlenséggel meg-hurtzolták, azután pedig fel-nyársolva *Kotzimba* a' Népnek nézésére ki-tették.

Edgy Bukovinából Apr. 14-dikén költ Levél:

Tegnapelött a' mi ki-küldött kémjeink azt hozák hirül, hogy igen nagy Sereg Tatár közeliteue a' szélekhez, mely hirre még a' falusi lakosok-is, a' hogy lehetett fel-fegyverkezve a' szélsö-örizetekre szaladának; tegnap jó reggel igen nagy füst emelkedék-fel szemünk elött, a' mely, a' mint tsak hamar meg-értettük 12 *Móldovai* faluknak füstje vala, mellyeket a' Tatárok, azt gondolván, hogy már Bukovinai faluk volnának, fel-gyújtottak: már reggeli 9-órakor az *Erdödi* Húszárokkal egy Kapitány és egy Hadnagy a' *Svanietzi* erdönél a' Tatárokkal találkozván, azokra olly vitézi bátorsággal ütének, hogy azokat el-szélleszték: de megintlén öszve-szedvén magokat a' Tatárok, két részbe szakadának; edgyik része egy *Emirnek* vezérlése alatt *Gotzitna* felé indula, kétség-kivül meg-szaglotta volt, hogy

a'

a' Vám-Kassájába pénz vagyon: de *Kaunitz Rittebergnek* egy Osztályára találván, a' mellynél két ágyú-is vala, újjra meg-futamtattak. Ezen alkalmatosságal az Erdödi Huszárok 49 Tatár foglyokat hoztanak. Hogy ezen Húszárok a' temészet historiáját nem igen tanulták légyen meg-tettzik abból, hogy itten inkább sajnállották a' Tatár lovat le-vágni, mint magát a' Tatárt. — A' Bétsi fegyver készitő műhelyben már 200 darab azon ujjonnan talált fegyverek közül készen vagyon, a' mellyeknek sárkánja és atzélja, a' ki-lövés után magától fel-húzódik, a' serpenyője hé-fedódik, ugy hogy azoknak felhúzásával nem kelletvén az idöt tölteni, ezekkel igen hamar lehet egymás után tüzelni: az illyen fegyvereknek készitésében, és az ágyuknak öntésében itt most leg-nagyobb szorgalmatosságal dolgoznak: a' mi pedig már el-készült, szüntelen vitetik a' Táborhoz. — Már az idonek melegsége meg-engedvén hogy a' Tábor dóloghoz foghatson, a' hadi-fö-szállás-is nem *Kárlovitzba* hanem a' Török-szélek-felé igyekezik: erre nézve minden Vármegyékben ezen h. 12-dikén mozgások valának; és a' hir-szerént *Sabatznak* Ostroma 10-ezer ember által az emlitett napon el-kezdödött. — A' F. Tsászár parantsolatjából fognak minden katona Tisztek ollyen szörü köntösbe öltöztetödni, mint a' köz-emberek viselnek, hogy meg-ne esmértessenek a' Törökoktól: mert a' Törökök egy Stab-Tiszt-Föért 10, más Tisztért 3. Köz-legényért pedig egy arany jutalmat kapnak. — Egy alkalmatlan öreg Török Zemlinbe által jövén, szándékozik vala a' Tsászárnak panaszolni az iránt, hogy a' szabad Sereg 200 darab marháját elhajtotta, és 300 forintját kész pénzül el-vette volna:

na: melynek igazságáról a' Paptól bizonyság levelet-is hozott., ez azt igérte, hogy visszza nyervén ezen jovait, a' Tsászári óltalom alatt fogna maradni: melly kérésével edgyütt két dragonyos által *Petérváradra* kisértetett. — Egy *Lévener* Seregbéli Fö-Hadnágy Báró *Karaitzai*, a' ki a' 7 esztendös háborubán a' Horvátok között dicséretesen tsatázott, ezen hónapnak elején, Móldovába illyen jeles tselekedetével tette magát esmeretessé: *Momaliga* nevü helységnél a' *Prut*-vizen lévö két Török hidakat, mellyeken *Konstántzinápolyból Jassi* és *Kóatzim*-felé keresztül kell menni, és a' mellyek alkalmas Török örizettel meg-valának erösitve, minden vér-ontás nélkül el-rontotta. Ezen tzéljának végbe-vitelére maga mellé vette Kapitány Gróf *Unfertzagtot*, Fö-Hadnagy Báró *Volskélt* ugyan a' *Lévener* Seregbélieket, és Hadnagy *Motsit* a' Tsászár Húszszár Sergéből: ezekkel és elegendö fejszés átsokkal ugy intézte útazását, hogy egész nap sebességgel menvén, estvére érkeznének hir nélkül a' hidakhoz, az örizeten lévö Törökök látván a' véletlen érkezett Serget el-szaladtak, és e' szerént a' hidakat azon éjtszakán semmivé tétvén, más nap bántodás nélkül ezen Sereg visszza jött: mely tselekedet a' Vezér Hertzeg Kóburgnak-is ki-mondhatatlanúl tettzett. — A' Portának meg-edgyezéséből, a' Konstántzinápolyi Posta Velentzén keresztül Bétsbe és visszza megint minden akadály nélkül meg-indúlt, és rend-szerént való utját követi.

Más szinü történetek: „ A' mult héten kedden illy szerentsétlen történet esék Posonyban: 8 hajós legény 9 vontató lovakkal menvén keresztül a' Dunán, az edgyiknek ki fujja a' szél kalapját fejéből, mely-

melynek utánna kapván, addig a' hajót a' szél a' repülő hajókat tartó hajókhoz tsapván, ez ászve szakada, 6 hajós legények el-veszének, 2-tő ki-szabadúla és a' 9 ló; minthogy ezek uszni tudtanak. — A' napokban Bétsben egy valaki egy Patika ajtójára illyen iráft ragasztott vala: „ *Hic venditur Emeticum, Aquaticum, Electuarium, & omne quod exit in — um præter remedium.* — Azon parantsolat, mellyet a' *Belgrádi* Basa Konstántzinápolyból nem régen vett, sokaknak figyelmetességét magára vonta; a' mely tövededen ezt foglalja magában: „ Ha a' szorongató szükség és a' környúl-állások miatt, a' Várat óltalmazni tellyességgel lehetetlen lészen; tehát a' Basának hatalom adatik, hogy a' Várat fel-adja, maga pedig katonáival edgyütt *Nissába* költözzék, de a' Várat elsőben egészszen gyújtsa-fel. „ Ezen parantsolat iránt azt lehetet vólna gondolni, hogy a' Belgrádi Törökök ez által jövendőbeli ki-menetelekről bizonyosokká tétetvén, ezt örömmel vették vólna: de sokkal másképpen van a' dolog, mert a' Belgrádiak egy szivel szájjal kiáltják, hogy ők készebbek vagy Zemlinre még egyszer által tsapván, magoknak éleséget hozni, vagy ha az lehetetlen vólna-is, a' Várnak romlásától bé-temettetni; mintsem azon erősséget a' Gauroknak épségben által engedni. — Azon Hazánkban-is minden-felé esmeretes Anglus Lovagról *Hiámról* az a' hir Bétsben, hogy Angliából lovakat akarván ki-hozni, utól-érték és az Anglus Törvény-szerént meg-nyakravalozták vólna.

S. Sz.